

**Η ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗ ΤΗΣ ΑΜΟΙΒΑΙΑΣ ΜΑΙΕΥΤΙΚΗΣ ΜΕΘΟΔΟΥ
ΣΤΗΝ ΑΝΑΣΤΟΧΑΣΤΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΤΩΝ ΕΠΙΜΟΡΦΩΤΙΚΩΝ
ΚΥΚΛΩΝ ΜΕ ΣΤΟΧΟ ΤΗ ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ
ΜΑΘΗΣΗΣ ΤΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ**

Ευσταθία Πανταζή
Σ.Ε. Π.Ε ΚΕΡΚΥΡΑΣ

- Παρουσίαση των **επιμορφωτικών κύκλων** με **στόχο** την οικοδόμηση της ικανότητας των εκπαιδευτικών να ανταποκρίνονται στις συνεχώς μεταβαλλόμενες προκλήσεις της σύγχρονης σχολικής εκπαίδευσης:
- α) τη **διαπολιτισμική αποτελεσματικότητα**, την ανάπτυξη κατάλληλων παιδαγωγικών προσεγγίσεων που αξιοποιούν τις «οπτικές» όλων των μαθητών/τριών και στοχεύει στη **συμπερίληψή** τους
- β) την **ανάπτυξη της αναστοχαστικής ικανότητάς** τους
- Η συνεισφορά της **Αμοιβαίας Μαιευτικής Μεθόδου** και του Αναστοχασμού στην ανάπτυξη αποτελεσματικών διαπολιτισμικών μεθόδων των εκπαιδευτικών.
- Μετατόπιση του ρόλου του/της εκπαιδευτικού σε συν-δημιουργό παιδαγωγικής πρακτικής

Στο δεδομένο της πολυπολιτισμικότητας η **διαπολιτισμικότητα** είναι το ζητούμενο (Δαμανάκης, 2018), καθώς προωθεί ένα **κοινό πλαίσιο αξιών**, αυξάνοντας την **ευαισθητοποίηση, την αλληλεγγύη** (Bennett, Bennett, 2001) και τον **«Δημοκρατικό Πολιτισμό»** των μαθητών/τριών σε συνδυασμό με την ανάπτυξη της κοινωνικής ευθύνης τους ως ενεργοί πολίτες, σε μια συμμετοχική, πλουραλιστική, δημοκρατική κοινωνία» (Trim 2012: 23).

Το σχολείο πρέπει να διασφαλίζει **πρόσβαση και συμπερίληψη** σε όλους/ες τους/τις μαθητές/τριες, μέσα σε κλίμα εμπιστοσύνης και ασφάλειας.
«Οι εκπαιδευτικές πρακτικές θα πρέπει να προσβλέπουν στην αναγνώριση και **αποδοχή της ετερότητας**, στην ποιότητα της μάθησης χωρίς διακρίσεις και την **έγκαιρη αντιμετώπιση των εμποδίων** που αντιμετωπίζουν οι μαθητές/τριες, στοχεύοντας στην κάλυψη των αναγκών τους»

Διαπολιτισμικότητα

- **«Ανοιχτότητα»(opennes)** απέναντι σε άλλους πολιτισμούς (πολιτιστική ετερότητα) /ανθρώπους, **αλληλεπίδραση και συνεργασία για την επίτευξη κοινών στόχων** ((Γκόβαρης, 2011).
- **Κριτικός στοχασμός** και ανάλυση των καθημερινών μοτίβων αντίληψης και συμπεριφοράς, προκειμένου να αναπτυχθεί μεγαλύτερη αυτογνωσία

Η αρμονική συνύπαρξη και η διαπολιτισμική κατανόηση είναι θέμα αγωγής και πρέπει να μαθαίνεται από όλους/ες τους/τις μαθητές/τριες.

Η διαπολιτισμική προσέγγιση πρέπει να διαχέεται σε όλη την εκπαιδευτική διαδικασία (όχι διακριτό μάθημα ή μία ενότητα της πολιτικής αγωγής).

Καθοριστικός ο ρόλος των εκπαιδευτικών

- Η προσέγγιση και οι προσδοκίες των εκπαιδευτικών για τους μαθητές/τριές τους, επηρεάζουν σημαντικά τη θετική σχέση τους για το σχολείο και την πρόοδό τους.
- Θετική στάση: οι μαθητές/τριες αισθάνονται αποδοχή, αυτοπεποίθηση και ασφάλεια
- Η μη αναγνώριση της γλώσσας και του πολιτισμού των μαθητών/τριών και η απόρριψη της ταυτότητάς τους οδηγεί σε δυσκολίες στην ένταξη.

Υψίστης σημασίας οι αντιλήψεις / αναπαραστάσεις/ οι στάσεις των εκπαιδευτικών και η διαπολιτισμική τους ευαισθητοποίηση.

**Διαπολιτισμική
ευαισθητοποίηση:**
συναισθηματική διάσταση
της διαπολιτισμικής
ικανότητας διακρίνεται από

τη **Διαπολιτισμική
επίγνωση**, τη γνωστική
διάσταση

τη **Διαπολιτισμική
αποτελεσματικότητα**
τη συμπεριφορική διάσταση
της διαπολιτισμικής
ικανότητας

Διαχείριση της
αλληλεπίδρασης
(interaction
management),

**Ενσυναίσθηση
«Ανοιχτότητα»**

Καλλιέργεια σχέσεων
(relationship
cultivation)

Διαχείριση της
ταυτότητας (identity
management)

Αναστοχαστικότητα

Ευελιξία ((behavioral
flexibility) και
Προσαρμοστικότητα

Οι πρακτικές των εκπαιδευτικών επηρεάζονται από τις θεωρίες τους
«θεωρίες δράσης»
(Schön,D)

Βασικές υποθέσεις και πεποιθήσεις(σχετικά με τη γλώσσα, τον πολιτισμό, την παιδαγωγική) κλπ.

«Ρητές»(συνειδητές)

εν μέρει ασυνειδητές / «σιωπηρές» «θεωρίες σε χρήση»

Πρακτική διάσταση
-αφορά «γνώσεις» από τις οποίες αντλούμε όταν διδάσκουμε
μεγάλη επιρροή στην πρακτική

Οι θεωρίες των εκπαιδευτικών είναι δυναμικές/ απαραίτητη η αναστοχαστική πρακτική
(Osterman& & Kottkamp, 2004)

Ο ρόλος του αναστοχασμού

Η παιδαγωγική γνώση κατασκευάζεται από εμπειρία, δράση και αναστοχασμό

Αναστοχαστική πρακτική: Αναστοχασμός, αυτογνωσία, κριτική σκέψη

- Ο αναστοχασμός επιτρέπει στους/τις εκπαιδευτικούς να διερευνήσουν τις «θεωρίες» και τις πρακτικές τους:
- Αποκαλύψουν πλευρές της διδακτικής θεωρίας/ πράξης που, αλλιώς, παραμένουν κρυμμένες (σιωπηρές)
- Εξετάσουν τις αξίες και πεποιθήσεις τους
- Κατανοήσουν τα δυνατά σημεία των μαθητών/τριών τους και τις ιδιαίτερες γλωσσικές και πολιτισμικές ανάγκες τους.
- Με βάση αυτή την κατανόηση, να δημιουργήσουν προσαρμοσμένο υλικό και δραστηριότητες

ΑΝΑΣΤΟΧΑΣΜΟΣ / ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑΣ

Ο Ρόλος της Επιμόρφωσης/ κοινοτήτων μάθησης

Στην εξέλιξη των εκπαιδευτικών συμβάλλει η συνεχής επιμόρφωση και η αναστοχαστική πρακτική. Για την υποστήριξη της ανάπτυξής τους είναι απαραίτητες κάποιες προϋποθέσεις όπως:

ο επαρκής χρόνος επιμόρφωσης, για να μπορούν να συναντώνται τακτικά, η ελευθερία για πειραματισμό με διαφορετικές προσεγγίσεις και η ύπαρξη συνεργατικής σχολικής κουλτούρας, ώστε το σχολείο να διευκολύνει την ανάπτυξη του αναστοχασμού (Pantazi, 2010).

Οι «κοινοτήτες μάθησης» (Wenger, 1998) παρέχουν πολύτιμες ευκαιρίες αλληλεπιδράσης, ανταλλαγής γνώσης και εμπειριών, διερεύνησης πλαισίων, στάσεων και παιδαγωγικών μεθόδων: Η διατύπωση των πρακτικών των εκπαιδευτικών, έχει ως αποτέλεσμα τη μετατόπισή του ρόλου τους σε συν-δημιουργούς παιδαγωγικής πρακτικής.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗΣ

- Κριτική προσέγγιση της συγκρότησης των συλλογικών ταυτοτήτων και του ρόλου τους/αποδόμηση της στατικής θεώρησης των πολιτισμικών ομάδων -«υβριδικότητα»: εκλεκτική επιλογή πόρων που προέρχονται από πολλούς πολιτισμούς
- Σύνδεση της θεωρίας, με άξονα την ετερότητα και τη γλωσσική πολυμορφία και της πράξης, στην ανταλλαγή και επεξεργασία της εμπειρίας και των «θεωριών σε χρήση»/πρακτικών των εκπαιδευτικών.
- Πεδίο των στάσεων: αποβλέπει στην αλλαγή νοοτροπιών και συμπεριφορών και στην ανάπτυξη δεξιοτήτων διαπολιτισμικής ευαισθητοποίησης, με έμφαση τα ανθρώπινα δικαιώματα. Έχει βιωματικό χαρακτήρα και εμπεριέχει δραστηριότητες διαπολιτισμικής επικοινωνίας και αλληλεπίδρασης.
- Εφαρμογή τεχνικών της αναστοχαστικής προσέγγισης: του αναστοχαστικού ημερολογίου, της παρατήρησης - αυτοπαρατήρηση, κριτικός φίλος-

Οι εκπαιδευτικοί αναλύουν τον τρόπο διδασκαλίας τους, εξετάζουν, τις ενέργειες, τη συμπεριφορά, τις πολιτισμικές παραδοχές τους και την επίδρασή τους στους μαθητές/τριες» (Finlay, 2008: 6).

Χρησιμοποιείται η «μελέτη περίπτωσης», με τη συνδρομή έμπειρων εκπαιδευτικών στη διαπολιτισμική παιδαγωγική, μέσω της οποίας προκύπτει η βαθύτερη κατανόηση των ζητημάτων, «η ανάπτυξη των δεξιοτήτων που απαιτούνται για την επίλυση προβλημάτων και ενισχύουν της κριτικής ικανότητά τους » (Murray-Harvey, et al, 2005: 260)

συνέχεια

Παρουσίαση καταστάσεων που συμβαίνουν στις τάξεις και προβλημάτων που αντιμετωπίζουν οι εκπαιδευτικοί, πλαisiώση και την αναπλαisiώσή τους με τον/την συντονιστή/στρια να διευκολύνει την βαθύτερη κατανόηση και την περαιτέρω διερεύνηση, ώστε να σκεφτούν κριτικά και με πιο ανοιχτό τρόπο.

Ακολουθεί εποικοδομητική συζήτηση με εξέταση των ζητημάτων από πολλές οπτικές γωνίες και ένα φάσμα πιθανών λύσεων, με την βοήθεια της ομάδας, που αναλαμβάνει πιο ενεργό ρόλο.

Ενθαρρύνονται στη χρήση της συλλογικά αποκτώμενης γνώσης στην τάξη: πειραματίζονται με τις νέες προσεγγίσεις, καταγράφουν τις λύσεις, αξιολογούν τα αποτελέσματα και στοχάζονται πάνω στην εμπειρία τους.+EPEYNA ΔΡΑΣΗΣ

Επιμόρφωση στην Αναστοχαστική προσέγγιση Μέσα-διαδικασίες

Συζήτηση σε ομάδες

Παρατήρηση στην τάξη: Αυτοπαρατήρηση/Κριτικός φίλος
Ημερολόγιο / Portfolio

Για να επιτευχθούν βαθύτερα επίπεδα στοχασμού - όχι άκριτη αποδοχή των απόψεων τους (navel gazing), απαραίτητη η ανατροφοδότηση από άλλες πηγές: άλλες παρατηρήσεις, έρευνες, βιβλιογραφία.

Η αλλαγή δεν είναι εύκολη: α) το περιβάλλον πρέπει να είναι ασφαλές και υποστηρικτικό.

β) χρειάζεται χρόνος για να αναπτυχθούν ικανότητες αναστοχασμού, λόγω της τάσης απλοποίησης της πολυπλοκότητας μιας κατάστασης και της αποδοχής προφανών λύσεων.

Απαραίτητες συνισταμένες

- Εμπλοκή-ροή –ενεργοποίηση
- Αυτονομία για την παγίωση, επέκταση και εμβάθυνση της κατανόησης (γνώσεις, δεξιότητες, στάσεις, συνήθειες)
- Ανατροφοδότηση από τους συμμετέχοντες/ουσες (σύμφωνα με συγκεκριμένα κριτήρια) κατευθύνει την πορεία των εργαστηρίων και τον μελλοντικό σχεδιασμό -

ΣΚΟΠΟΙ ΤΟΥ REACT PROJECT (Eramus+KA3)

Το πρόγραμμα REACT αναπτύσσει μια καινοτόμο μεθοδολογία για την ενίσχυση των δεξιοτήτων κριτικής σκέψης (CT), με στόχο την συμπερίληψη και την αποδοχή της διαφορετικότητας ως αξίας εμπλουτισμού και την ανάπτυξη των κοινωνικών δεξιοτήτων.

Το πρόγραμμα REACT περιλαμβάνει όλους τους παράγοντες της εκπαιδευτικής κοινότητας: εκπαιδευτικούς, μαθητές/τριες και γονείς

Τα εργαστήρια βασίζονται στην Αμοιβαία Μαιευτική Προσέγγιση (RMA)

Η RMA εμπλουτίζεται με την Προσέγγιση Montessori

RMA

group communication strategy that enables all the elements in the group to give their ideas and opinions, contributing through this to the development of a final common idea

CT

dismissal of stereotypes as results of the cognitive process for students, teachers and parents.

Montessori

Approach to learning and conception of learning environment spaces

ΕΤΑΙΡΟΙ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

ITALY

CENTRO STUDI VILLA MONTESCA
FONDAZIONE

CENTRO SVILUPPO
CREATIVO
DANILO DOLCI

GREECE

GERMANY

BULGARIA

SPAIN

Αμοιβαία Μαιευτική Προσέγγιση

RECIPROCAL MAIEUTIC APPROACH (Danilo Dolci)

Η RMA αποτελεί ένα ισχυρό εργαλείο για την προώθηση της διαλογικής μάθησης και της ενεργού συμμετοχής
Μέθοδος έρευνας και «ανάλυσης»

RMA εργαστήρια (workshops):

- Προσφέρουν «χώρο» για συζήτηση,
- Αναζήτηση του νοήματος σημαντικών εννοιών/ανάδυση της γνώσης μέσα από το διάλογο
- Δίνεται η ευκαιρία εμβάθυνσης κάτω από τα «φαινόμενα»
- Τα εργαστήρια ενισχύουν την κριτική ικανότητα
- Ενθαρρύνουν τη διερεύνηση και μείωση των στερεοτύπων μέσω «αναστοχαστικών» διαδικασιών των συμμετεχόντων/ουσών
- Μπορεί να εφαρμοστεί σε μια ποικιλία θεμάτων

RMA

group communication strategy that enables all the elements in the group to give their ideas and opinions, contributing through this to the development of a final common idea

Το Θεωρητικό Πλαίσιο REACT

- Η Reciprocal Maieutic Approach (RMA) είναι μια διαλεκτική μέθοδος με σκοπό την ενδυνάμωση των ατόμων και των κοινοτήτων, μια «διαδικασία συλλογικής διερεύνησης με σημείο εκκίνησης την εμπειρία των ατόμων» (Dolci, 1996).
- Αναπτύχθηκε από τον Danilo Dolci από τη Σωκρατική μαιευτική έννοια. Αυτό που διαφοροποιεί τις δύο έννοιες είναι ότι η μέθοδος του Σωκράτη ήταν μονοκατευθυντική, ενώ για τον Danilo Dolci η γνώση προέρχεται από την εμπειρία και την αμοιβαιότητα των σχέσεων. Είναι μια «αμοιβαία» συλλογική διαδικασία, που αναδεικνύει τη γνώση όλων των συμμετεχόντων/ουσών.
- Το RMA συνδέεται με την έννοια της «μη βίαιης επικοινωνίας» (Rosemberg, 2001)
- Στρατηγική ομαδικής επικοινωνίας (Habermas, 1986) που επιτρέπει σε όλους/ες τους/τις συμμετέχοντες/ουσες στην ομάδα να εκφράσουν τις ιδέες και τις απόψεις τους, συμβάλλοντας στην ανάπτυξη μιας κοινής ιδέας για τη βελτίωση του ατομικού και συλλογικού κοινωνικό/οικονομικό / εκπαιδευτικού τομέα (Mangano, 1992).

Χαρακτηριστικά μεθόδου

- Έμφαση στην ομαδική εμπειρία.
- Σύνδεση με την πραγματικότητα για τον **εντοπισμό συγκεκριμένων προβλημάτων** και την **εξεύρεση λύσεων**.
- Συμμετοχή σε **αναλυτικές διαδικασίες**, με τις οποίες οι συμμετέχοντες/ουσες κατανοούν τις πραγματικές ανάγκες και την **ευθύνη** τους για αλλαγή.
- Οικοδόμηση **σύνθετων εικόνων της πραγματικότητας** μέσα από τις απόψεις και τη συμβολή όλων.
- **Οριζόντια διαδικασία**: μοίρασμα αντί μετάδοση γνώσης.
- Ενεργή συμμετοχή-Ενεργητική ακρόαση
Επικοινωνία-Ειλικρίνεια
- Αντιπαράθεση –Συνεργασία - Δημιουργικότητα
- Αναστοχασμός

ΠΡΟΣΤΙΘΕΜΕΝΗ ΑΞΙΑ

Communitarian added value

Ισότιμος διάλογος,
αυτοεκτίμηση
και κοινωνική αξία

Pedagogic added value

Καθορισμός μεθοδολογίας που
μπορεί να εφαρμοστεί σε
διαφορετικά περιβάλλοντα και
χώρους εργασίας

Institutional added value

Εμπλοκή κοινότητας/ φορέων

Added value in term of policies

Συγκριτική ανάλυση
διαφόρων χωρών

INNOVATION LEVELS

Approach to RMA mixing different target groups within school environment

Innovate RMA with features of Montessori's Method (space, observation, role of coordinator)

Exploit RMA potential in a long-term perspective (avoid "spot" interventions)

Strong impact's evaluation (biographic evaluation + key words pre and post evaluation)

STUDENT LEVEL

TEACHERS LEVEL

PARENTS LEVEL

COMMUNITY LEVEL

POLICY LEVEL

The acquisition of critical thinking skills in such a kind of heterogeneous and observation-focused learning environment will be quicker, more solid and complete

The participation to the RM laboratories will innovate the way teachers participate to the schools activities and the way they can contribute to the creation of a more inclusive learning environment that enhance the acquisition of critical thinking skills and interpersonal competencies for all the participants.

REACT project will innovate the traditional idea of parent involvement in the school life, overcoming the concept of school planning co-creation and passive participations of parents to initiatives that are not developed using a pro-active methodology – and thus proven to be not effective

To put a trigger element constituted by the application of a dialogic learning tool aimed at tighten and strengthen the relationship among members, share common goals, exploring mutual inner needs and expectations in order to exploit the full potential of community environment

- Introduction of pathways at any educational level
- Definition of a set of indicators and recommendations
- Multistakeholder collaboration
- Building of a real public awareness, promoting large-scale system change thanks to the strategic role of the community

Η διαδικασία μάθησης RMA

«Μια συνάντηση αξίζει αν στο τέλος δεν είσαι πια ο εαυτός σου αλλά περισσότερο ο εαυτός σου από πριν»
Danilo Dolci,
1984,

Διαδικασία συζήτησης σχετικά με σημαντικά θέματα για την **ομάδα**, εμβαθύνοντας στα συναισθήματα, τις ανάγκες και τις προοπτικές που έχουν για τα μέλη της.

Έμφαση στην ελεύθερη έκφραση, **διάλογο**

Ανάλυση εννοιών: πρακτική που στοχεύει στην ενίσχυση της ικανότητας ανάλυσης σε βάθος και του αναστοχασμού.

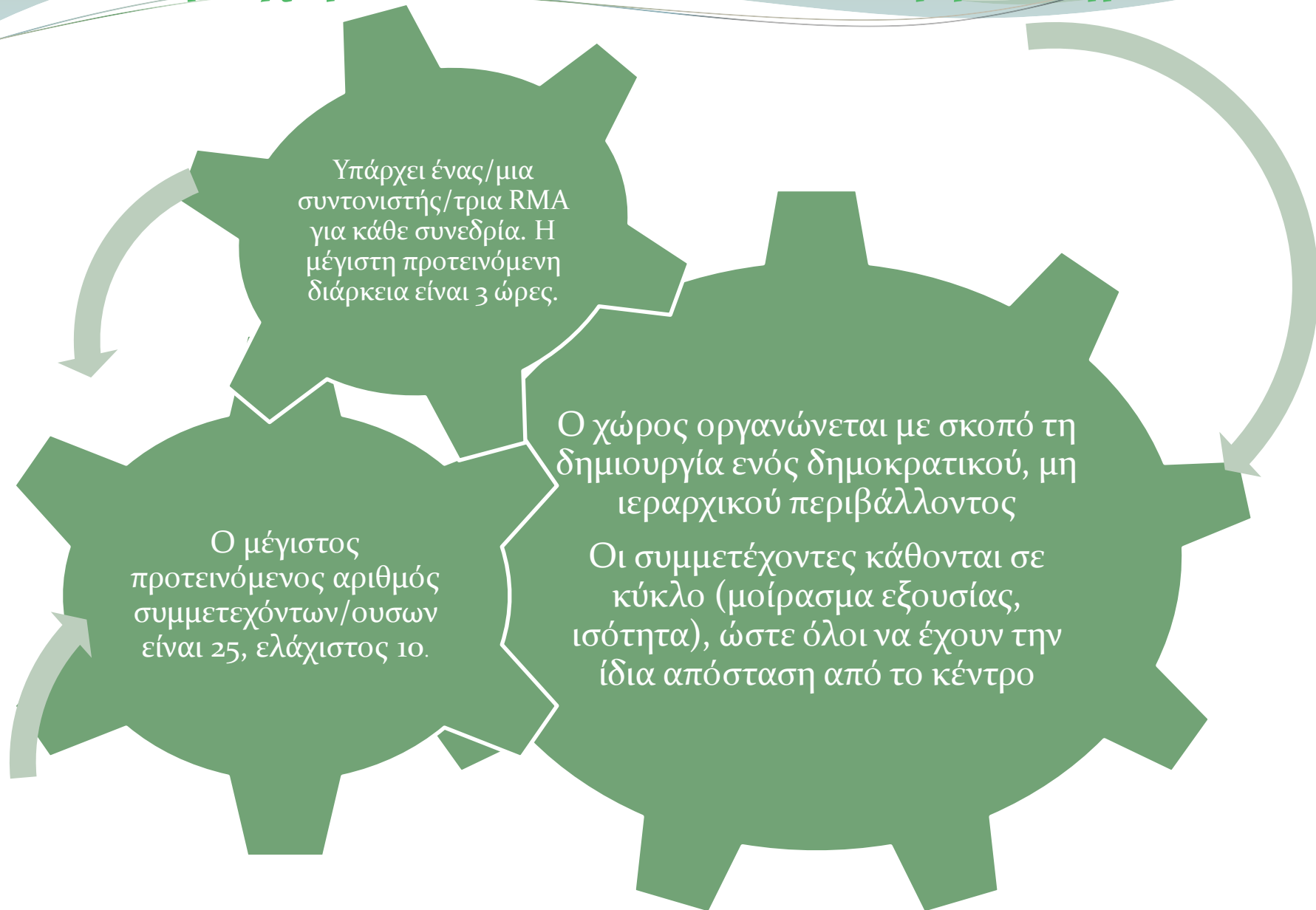
«Ο απώτερος στόχος δεν είναι να κατανοήσουμε κάποιο «αληθινό νόημα», αλλά να διερευνήσουμε πώς το νόημα «αντηχεί» με πολλούς τρόπους σε διαφορετικούς ανθρώπους και να το ανασυνθέσουμε μέσω μιας κοινής βιωματικής διαδικασίας αμοιβαίας ανακάλυψης»

Ένα σημαντικό χαρακτηριστικό της διαδικασίας είναι η ενσωμάτωση της θεωρίας και της πράξης, γενικεύοντας την εμπειρία και αναπτύσσοντας προοπτικές για την κατεύθυνση της πρακτικής.

«Πρέπει να παρατηρήσουμε, να βιώσουμε, να πειραματιστούμε μαζί, σε μια αμοιβαία υποστηρικτική ατμόσφαιρα για να καταλάβουμε ο ένας τον άλλον».

Σταδιακά μέσω του διαλόγου, διαμορφώνεται μια διαφορετική πρακτική με τη συμμετοχή των συμμετεχόντων/ουσών.

περιεχόμενο / διαδικασία των εργαστηρίων

- Στην **πρώτη συνάντηση**, είναι σημαντικό οι συμμετέχοντες/ουσες να παρουσιάζονται με **προσωπικό τρόπο** ή παρουσιάζοντας το προσωπικό τους όνειρο (στόχος, όραμα).
- Το εργαστήριο ξεκινά ως μια διαδικασία **διαλεκτικής έρευνας** με δημοκρατική /ανοιχτή δομή.
- Ο/η συντονιστής/ρια **εισάγει το θέμα ή «ερώτηση»** και τα μέλη της ομάδας συμμετέχουν, σύμφωνα με την προσωπική τους εμπειρία- άποψη.
- Ο/η συντονιστής/ρια **διευκολύνει την ομαδική συζήτηση**: επιτρέπει σε κάθε συμμετέχοντα/ουσα να έχει τον κατάλληλο χρόνο να εκφραστεί για το θέμα, κατά τη διάρκεια κάθε συνεδρίας. Δίνεται έμφαση στις ανάγκες, και επιθυμίες τους και εξετάζονται εναλλακτικές επιλογές-απόψεις.
- **Υπάρχει προετοιμασία πριν τη συνεδρία** (ανάγνωση άρθρων, στίχων, εικόνων, έρευνα, κ.λπ.)

Το θέμα συζήτησης αποφασίζεται **πριν** από τη συνεδρία, καθώς είναι απαραίτητο να συμφωνήσουν όλοι για αυτό.

- Εφαρμόζεται η **μέθοδος του «μωσαϊκού»**, ώστε τα τμήματα της γνώσης, της εμπειρίας να συνδεθούν μεταξύ τους.
- Κατά τη διάρκεια του εργαστηρίου όλοι/ες οι συμμετέχοντες/ουσες **συζητούν** για το **πώς εξελίσσεται η διαδικασία**, ενώ ο/η συντονιστής/τρια της RMA στοχεύει στη βελτίωση της αυτονομίας της ομάδας και των ικανοτήτων αυτοοργάνωσης.
- Ο/η συντονιστής/τρια κλείνει το εργαστήριο με σύντομη **περίληψη** των όσων ειπώθηκαν κατά τη διάρκειά του και καταγραφή των **συμπερασμάτων** σχετικά με όσα προέκυψαν από αυτήν.
- Στο τέλος του εργαστηρίου, ζητά από τους/τις συμμετέχοντες/ουσες μια σύντομη **ανατροφοδότηση** σχετικά με την εμπειρία και τα όσα έμαθαν μέσα στην ομάδα.
- Θέτει/ προτείνει τον χρόνο και το **θέμα της επόμενης συνάντησης**.

Η δραστηριότητα **τεκμηριώνεται** τακτικά και ο/η συντονιστής/τρια της RMA τηρεί αρχεία μετά από κάθε εργαστήριο, κάνοντας μια **σύνθεση των κύριων αποτελεσμάτων**. Μετά από έναν ορισμένο αριθμό συναντήσεων όπου οι συμμετέχοντες/ουσες θα βιώσουν σε βάθος την RMA, ο συντονιστής RMA μπορεί να αλλάξει κατά τη διάρκεια των εργαστηρίων.

Η διαδικασία συντελείται με

- τις **συζητήσεις** και την **ανάπτυξη δεξιοτήτων μέσω των ομαδικών συζητήσεων**.

Η εμπειρία της λήψης αποφάσεων με αυτή τη διαδικασία, η **τροποποίηση** και ο **συντονισμός των ατομικών ιδεών** με αυτές των άλλων και ο **προγραμματισμός των δράσεων** σε ομαδικό επίπεδο, είναι πολύ σημαντική.

Η **συνομιλία** ενθαρρύνει την **έκφραση** και την **ενεργητική ακρόαση**, επιτρέπει στους/τις εκπαιδευτικούς να έρθουν πιο κοντά στον τρόπο σκέψης και οπτικής των άλλων, προωθεί τις ουσιαστικές αντιπαραθέσεις προκειμένου να αναλύσουν, να φανταστούν και να πειραματιστούν.

- Είναι σημαντικό οι συντονιστές/τριες να **συσχετίσουν τις ιδέες** κάθε μέλους **ώστε** η γνώση και η εμπειρία, να συνδεθούν σταδιακά
- Οι συντονιστές/τριες RMA συμβάλουν προκειμένου να υπάρχει αμοιβαιότητα. Ωστόσο, **δεν επηρεάζουν** την ομαδική συζήτηση, αλλά σε μεθοδολογικό επίπεδο, ευνοούν την επικοινωνία, επανεκκινούν τη συζήτηση, ζητούν περαιτέρω εξηγήσεις ή/και παραδείγματα από προσωπικές εμπειρίες των συμμετεχόντων, επαναδιατυπώνουν πιο στοχευμένες ερωτήσεις, τονίζουν τα σημεία σύγκλισης κ.λπ.
- Στοχεύουν στη βελτίωση της αυτονομίας της ομάδας.

Χαρακτηριστικά του συντονιστή RMA

- Ικανότητα συντονισμού της ομαδικής διαδικασίας και διαχείριση του χρόνου.
- Ικανότητα να μοιράζεται, να διασφαλίζει ότι δίνεται προσοχή στα συναισθήματα, τα ατομικά/ομαδικά σχέδια και στόχους, ενσυσυναίσθηση
- Ικανότητα διατύπωσης ερωτήσεων και ανάλυσης προβλημάτων. Ικανότητα αξιοποίησης της ατομικής εμπειρίας όλων των συμμετεχόντων/ουσών. Δημιουργικότητα.
- Ικανότητα σύνοψης και χρήσης λέξεων-κλειδιών, ικανότητα αναστοχασμού προσωπικών και ομαδικών ιδεών, αναδιατύπωση, διευκρίνιση παρεμβάσεων.
- Επικοινωνιακές δεξιότητες: ενεργητική ακρόαση και ικανότητα για σαφή έκφραση, παρουσίαση
- Ικανότητα καταπολέμησης προκαταλήψεων, ευαισθησία, υπομονή.
- Ικανότητα διαχείρισης αντιπαραθέσεων και υπέρβασής τους με θετικό τρόπο.

RMA WORKSHOPS

***RE**ciprocal
maieutic **A**pproach
pathways enhancing
Critical **T**hinking*

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

CENTRO STUDI VILLA MONTESCA
FONDAZIONE

	ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΝΤΑΞΗ ΣΥΜΠΕΡΙΛΗΨΗ ΣΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ	ΕΥ ΖΗΝ ΣΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ	ΧΩΡΟΙ ΜΑΘΗΣΗΣ
Πρώτο εργαστήριο: προοπτικές (ΒΗΜΑ 1)	1. Κοινωνικές δεξιότητες	4. Ρίζες και Ταυτότητα	7. Χώροι μάθησης (τυπική και άτυπη)
Δεύτερο εργαστήριο: το έργο για την αλλαγή (ΒΗΜΑ 2)	2. Σχολείο και Υπευθυνότητα	5. Κριτική Σκέψη	8. Η Κοινότητα που Εκπαιδεύει
Τρίτο εργαστήριο: η πρόταση για αλλαγή (ΒΗΜΑ 3)	3. Σχολείο Κοινωνικής Αλλαγής	6. Διερεύνηση του ρόλου της γλώσσας	9. Οικολογικός Μετασχηματισμός του Σχολείου
Κ.ο.κ			

(ΧΩΡΟΣ ΤΟΥ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟΥ, ΣΥΝΘΕΣΗ ΟΜΑΔΑΣ, ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ & ΕΡΓΑΛΕΙΑ)

**Χώρος: Αίθουσα ή άλλος χώρος – κύκλος
(μοίρασμα εξουσίας, ισότητα, ίδια απόσταση)**

**Εργαλεία: πίνακας, σημειωματάριο (για τις διάφορες
παρεμβάσεις /λέξεις-κλειδιά, βασικά σημεία/ και
καταγραφή των αποτελεσμάτων της συνεδρίας)**

**Προετοιμασία των συμμετεχόντων/ουσων: πρόσθετο
προπαρασκευαστικό υλικό (κείμενα, βίντεο ή/και
άλλες χρήσιμες πηγές)**

εργαστήριο

Θεματική

Μετάδοση Vs. Επικοινωνία

Η επικοινωνία ως αμφίδρομη διαδικασία -
δημιουργικότητα και ανθρώπινη ανάπτυξη

Η έννοια της μετάδοσης στη μάθηση βασίζεται σε ένα
κανάλι που συνδέει έναν αποστολέα και έναν
παραλήπτη του μηνύματος, χωρίς την ενεργή
συμμετοχή του δέκτη.

Κοινωνική Ένταξη στο Σχολείο

- (Ατζέντα του 2030 των Ηνωμένων Εθνών, Στόχος 4 για την Αειφόρο Ανάπτυξη) διασφάλιση «συμπεριληπτικής και δίκαιης ποιοτικής εκπαίδευσης»
- Η «διαδρομή» REACT σχετικά με την Κοινωνική Ένταξη κινείται στον προσδιορισμό των κοινωνικών δεξιοτήτων και στην κοινή κατανόηση της ένταξης τους στα σχολικά **μαθήματα/θέματα** που προτείνονται στους/στις μαθητές/τριες.
- Εργαστήριο ευαισθητοποίησης: κατανόηση της συνάφειας των Κοινωνικών δεξιοτήτων στην καθημερινή ζωή στην οποία οι συνήθειες και οι σχέσεις παίζουν καθοριστικό ρόλο.
- Οι συμμετέχοντες/ουσες καλούνται να αναλογιστούν τη σημασία του σχολείου για την κοινωνική αλλαγή και την ευθύνη τους στη κοινωνική μάθηση

Κοινωνική Ένταξη στο σχολείο

- 1^ο εργαστήριο (Κοινωνικές δεξιότητες): τι χαρακτηριστικά, ικανότητες, δεξιότητες πρέπει να έχουμε για να συνυπάρχουμε αρμονικά και να συνεργαζόμαστε με τους άλλους; Πώς αναπτύσσουμε αυτές τις δεξιότητες;
- 2^ο εργαστήριο(Σχολείο Κοιν. Αλλαγής): συμβολή του σχολείου στη προσωπική επιτυχία και ανάπτυξη, δικαίωμα στη μόρφωση για όλους
- 3^ο εργαστήριο(Σχολείο και Υπευθυνότητα): η μόρφωση είναι δικαίωμα ή και υποχρέωση; Δικαίωμα η βελτίωση των συνθηκών ζωής μας αλλά και υποχρέωση στη συμβολή της ανάπτυξης και της ευημερίας της κοινότητας- Υπεύθυνος πολίτης

ΕΥ ΖΗΝ ΣΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ

- 4^ο εργαστήριο (Ρίζες και Ταυτότητα):εστίαση στα κοινά και διαφορετικά στοιχεία - τι μας συνδέει; Κοινωνική ταυτότητα και σχέση με το περιβάλλον/ τον κόσμο
- 5^ο εργαστήριο (Κριτική Σκέψη): θέμα συζήτησης-debate-επιχειρηματολογία
- 6^ο εργαστήριο (ρόλος της γλώσσας): σημασία λέξεων, χρήση της γλώσσας- νοηματοδότηση-επιλογή λέξεων- γλώσσα και στερεότυπα-μέσα κοινωνικής δικτύωσης και επικοινωνία μέσω της γλώσσας

Ευ Ζην στο σχολείο

- «Είναι μια κατάσταση στην οποία οι μαθητές μπορούν να αναπτύξουν τις δυνατότητές τους»
- «Σημαίνει να αισθάνονται ασφάλεια, εκτίμηση και σεβασμό, να συμμετέχουν ενεργά και ουσιαστικά σε ακαδημαϊκές και κοινωνικές δραστηριότητες έχοντας θετική αυτοεκτίμηση, αυτο-αποτελεσματικότητα και αίσθηση αυτονομίας»

Χώροι μάθησης στο σχολείο

- 7^ο εργαστήριο: Ποια είναι τα στοιχεία που αποτελούν τον μαθησιακό χώρο; Προβλήματα-προτάσεις για αλλαγή
- 8^ο εργαστήριο(Κοινότητα που εκπαιδεύει): Διδάσκω, μαθαίνω, εκπαιδεύω- ευθύνη και εμπλοκή πολλών παραγόντων, φορέων μάθησης-πρότυπα-δυσκολίες-παραδείγματα
- 9^ο εργαστήριο(Οικολογικός Μετασχηματισμός): Είναι το σχολείο οικολογικά βιώσιμο; Εφαρμόζει φιλικές προς το περιβάλλον πρακτικές; Ευθύνη προσωπική και συλλογική

Οι Χώροι/ διαδικασίες Μάθησης

- Το πλαίσιο-τα χαρακτηριστικά των χώρων μάθησης αλλάζουν
->> οι χώροι - διαδικασίες μάθησης πρέπει να είναι ευέλικτες, προσβάσιμες και ικανές να καλύπτουν τις ανάγκες των ατόμων. ->> να αναλογιστούν τους παράγοντες που συμβάλλουν στην εκπαίδευση
- Βασικό σημείο αναφοράς του προγράμματος REACT: η Εκπαιδευτική Κοινότητα
- Βασική συνιστώσα όλων των εργαστηρίων: η κριτική σκέψη, το θεμελιώδες σύνολο ικανοτήτων που πρέπει να αποκτηθούν και να εφαρμοστούν για να διατηρηθεί μια τέτοια εκπαιδευτική διαδικασία ανοιχτή, δίκαιη και δημοκρατική.

ΒΗΜΑ 1 – ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ (Εργαστήρια 1,4 και 7)

Έναρξη

ο/η συντονίστρια
παρουσιάζει τον
εαυτό του/της και
μοιράζεται ένα
προσωπικό όνειρο.
Το ίδιο κάνουν και
οι υπόλοιποι/ες

Ανάλυση (45'): τι
σημαίνει το **θέμα**
και ποια είναι τα
προβλήματα
/ανάγκες τους σε
σχέση με αυτό
σύμφωνα με την
προσωπική τους
εμπειρία,

Απολογισμός /στοχασμός:

περίληψη των
όσων ειπώθηκαν
κατά τη διάρκεια
της συνεδρίας και
το τι προέκυψε από
αυτήν.

Αποτέλεσμα της συνεδρίας:

κοινή ιδέα για την
«προοπτική
αλλαγής» που η
ομάδα συμφωνεί
να συζητήσει σε
βάθος στα επόμενα
εργαστήρια

ΒΗΜΑ 2 – ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΗΣ ΑΛΛΑΓΗΣ

Οι συμμετέχοντες/ουσες καλούνται να εργαστούν πάνω σε ένα συγκεκριμένο θέμα που έχει συζητηθεί στο πρώτο εργαστήριο. Ο στόχος αυτού του πρώτου βήματος είναι να προσδιορίσουν με σαφήνεια τις παραμέτρους

Βήμα 1 – Διάγνωση: διαδικασία εντοπισμού των αιτιών του προβλήματος

Βήμα 2 – Πρόγνωση: οι συμμετέχοντες/ουσες καλούνται να αναπτύξουν την **Πρόγνωση**, την ανάλυση των άμεσων συνεπειών. Ο/η συντονιστής/τρια παρουσιάζει στην ομάδα τις ερωτήσεις που έχουν προκύψει και συνοψίζει

Βήμα 3 – Θεραπεία: συζήτηση για τις προοπτικές **Θεραπείας**, για το πώς μπορεί να μετασχηματιστεί το πρόβλημα» χρησιμοποιώντας δημιουργικές, βιώσιμες εναλλακτικές λύσεις

ΒΗΜΑ 3 – Η ΠΡΟΤΑΣΗ ΓΙΑ ΑΛΛΑΓΗ (ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ)

Στοχεύει σε λύσεις του ζητήματος που εντοπίστηκε στο προηγούμενο εργαστήριο.

Βήμα 1 – Αναστοχασμός σχετικά με το νόημα της δράσης

Βήμα 2 – Παραγωγή ιδεών για αλλαγή

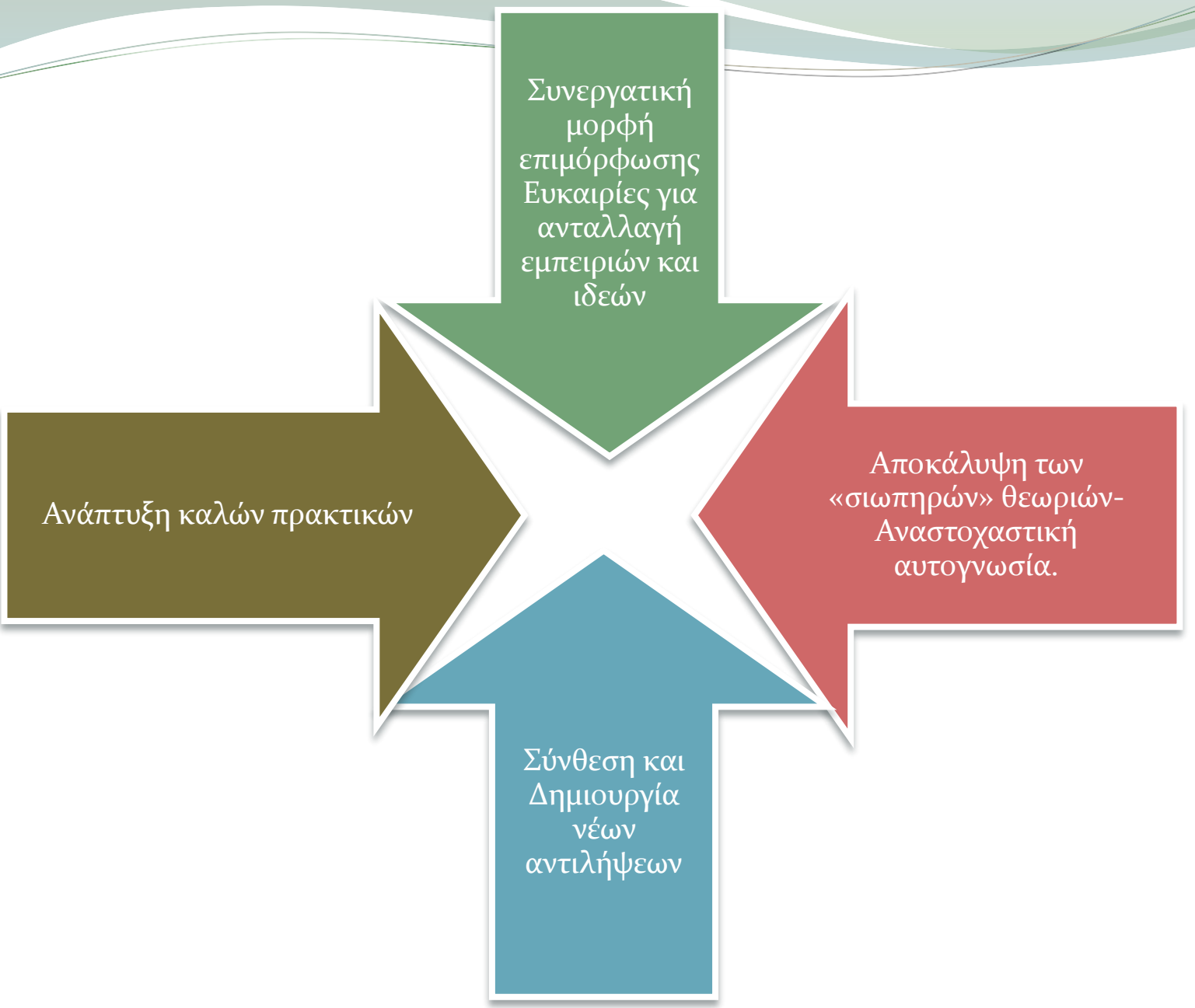
Βήμα 3 – Απολογισμός/στοχασμός: αξιολόγηση, σύνοψη και εξαγωγή συμπερασμάτων

Αποτέλεσμα της συνεδρίας: πίνακας με ιδέες που προέρχονται από τις παρεμβάσεις των συμμετεχόντων/ουσων.

Δραστηριότητα κλεισίματος : οργάνωση –συντονισμός ανοιχτής συνεδρίας για να μοιραστούν με την Εκπαιδευτική Κοινότητα τις προτάσεις τους

Η ομαδική επιμόρφωση, που υποστηρίζει τη βιωματική επίλυση προβλημάτων και τον ομαδικό στοχασμό με αλληλοϋποστήριξη των μελών της: προσφέρει ασφάλεια και ενδυνάμωση και επιτρέπει την ανταλλαγή των εμπειριών και των ιδεών και την ανάδειξη αποτελεσματικών πρακτικών. Η διαδικασία αυτή γεφυρώνει τη θεωρία και την πράξη.

Ένα σημαντικό πλεονέκτημα είναι η διευκόλυνση της διατύπωσης των εμπειριών-πρακτικών των εκπαιδευτικών, που επιτρέπει τη δημιουργία συνεκτικών αφηγήσεων της ανάπτυξής τους, με αποτέλεσμα τη μετατόπισή τους σε συν-δημιουργούς παιδαγωγικής.

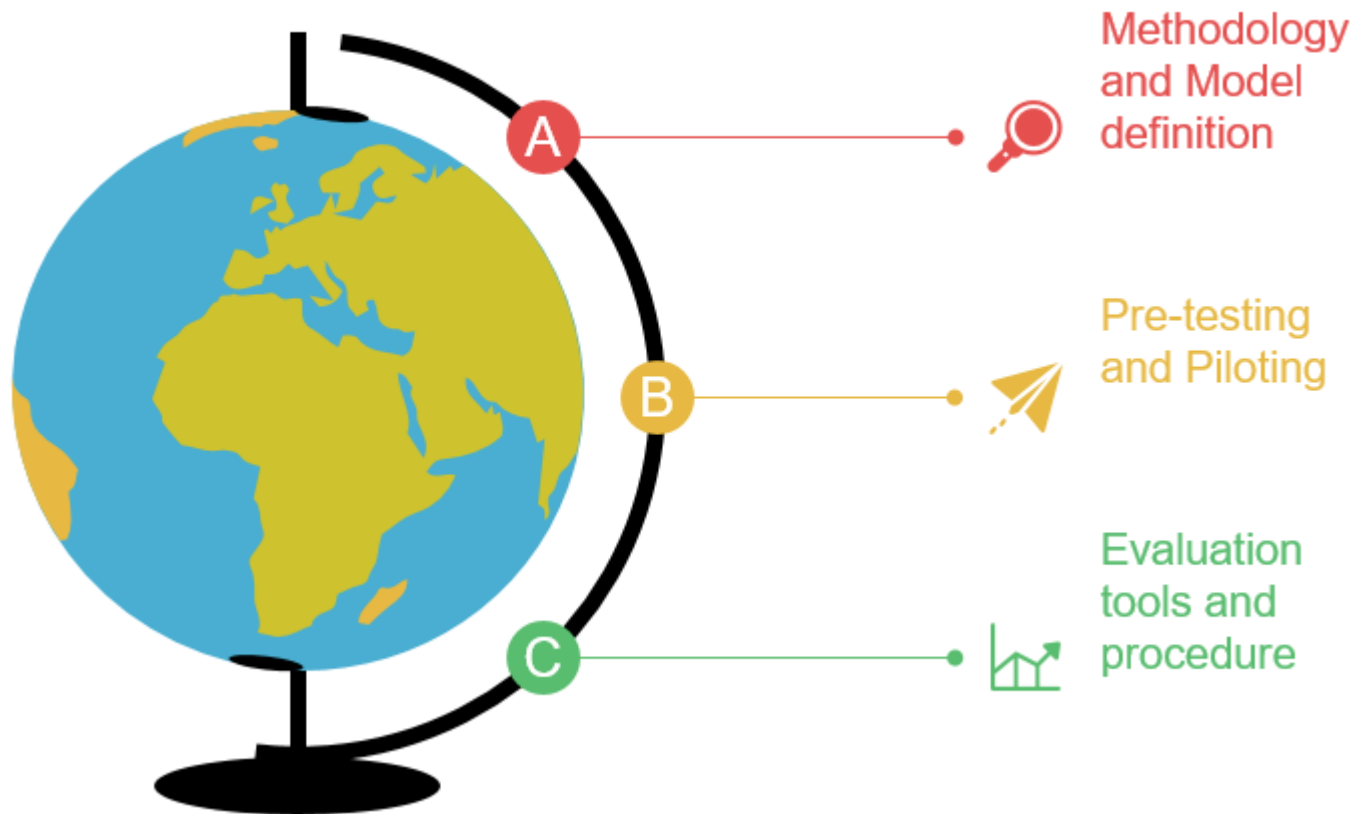
Συνεργατική
μορφή
επιμόρφωσης
Ευκαιρίες για
ανταλλαγή
εμπειριών και
ιδεών

Αποκάλυψη των
«σιωπηρών» θεωριών-
Αναστοχαστική
αυτογνωσία.

Σύνθεση και
Δημιουργία
νέων
αντιλήψεων

Ανάπτυξη καλών πρακτικών

ΔΟΜΗ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ REACT

Methodology
and Model
definition

- Προετοιμασία για την ανάπτυξη της νέας προσέγγισης και των δυνατοτήτων της
- Τεκμηρίωση Έργου και Σχεδίου Εργασίας
- Προετοιμασία για την Εφαρμογή της στα σχολεία
Καταγραφή της υπάρχουσας κατάστασης
 - A) Ανάλυση των στρατηγικών προοπτικών όσον αφορά την εφαρμογή της προσέγγισης RMA + Montessori
 - B) Συμφωνία σχετικά με τις ανάγκες της ομάδας- στόχου, τους στόχους και τις προκλήσεις της εφαρμογής
- Σύνταξη «Βιογραφικού» Ερωτηματολογίου

→ Εθνική και Ευρωπαϊκή Αναφορά
NATIONAL AND EUROPEAN BIOGRAPHIC REPORT

- Pre-testing με επιλεγμένη ομάδα.
- Διανομή Ερωτηματολογίων
- Ανάπτυξη του μοντέλου REACT (Εγχειρίδιο -Manual)
Εκπαίδευση συντονιστών εργαστηρίων RM
Άτυπο δίκτυο Εκπαιδευτικών Κοινοτήτων (EC)
Pre-testing σε επιλεγμένα Σχολεία
Πιλοτική δοκιμή σε σχολεία Α/θμιας και Β/θμιας
εκπαίδευσης (Ιταλία, Ελλάδα, Γερμανία, Βουλγαρία και
Ισπανία)
 - Πιλοτικό πρόγραμμα από τον Μάρτιο του 2023
 - 15 εμπλεκόμενα σχολεία
 - 250 εκπαιδευτικοί
 - 1350 μαθητές και οι γονείς τους

→ ΕΚΘΕΣΗ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΟ ΠΙΛΟΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΠΙΛΟΤΙΚΗΣ ΦΑΣΗΣ

- Οι συνεργάτες του προγράμματος REACT συντόνισαν και παρακολούθησαν τουλάχιστον ένα εργαστήριο ανά Θεματική Ενότητα
- Παρατήρηση συμμετεχόντων από συνεργάτη των εταίρων REACT (ερωτήσεις παρατήρησης συμμετεχόντων)
- Γραπτά σχόλια από τους εκπαιδευτικούς/ ερωτηματολόγιο
- Γραπτά σχόλια από ομάδα εστίασης και ερωτηματολόγιο αξιολόγησης

Πρωτόκολλο /Σχεδιασμός Αξιολόγησης

- ΔΕΙΚΤΕΣ ΠΡΟΟΔΟΥ ΕΡΓΟΥ (Δ.Π.Ε): για την παρακολούθηση της προόδου
- ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΙΤΥΧΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ ΕΡΓΟΥ (Δ.Ε.Ε.Ε): για να υποδείξουν πως θα βελτιωθεί το έργο καθώς και τον αντίκτυπό του, με την υιοθέτηση μεθόδων, στρατηγικών ανάλυσης επιπτώσεων (εισαγωγή νέων προσεγγίσεων, ποιότητα εργαλείων, χρησιμότητα, επιπτώσεις παρέμβασης (μικρο, μεσο και μακρο) στη διδασκαλία και μάθηση, άλλες άμεσες και έμμεσες επιπτώσεις, επίπεδο βιωσιμότητας της στρατηγικής αξιοποίησης που χρησιμοποιήθηκε).

Ερευνητικά δεδομένα

- Έρευνα σχετικά με τις αντιλήψεις μαθητών/τριών (πριν και μετά την πιλοτική εφαρμογή): σημαντικές πληροφορίες για την υλοποίηση τους με στόχο την προώθηση της αμοιβαίας κατανόησης, την καταπολέμηση του αποκλεισμού, των στερεοτύπων καθώς και των βίαιων στάσεων και συμπεριφορών.
- Ποιοτική ανάλυση της σημασίας των εννοιών που θα αναπτυχθούν πριν και μετά την πιλοτική δράση. Σύνταξη διαγράμματος ατομικών και ομαδικών αντιλήψεων, για την ανάπτυξη κατάλληλων δραστηριοτήτων που στοχεύουν στους/στις συμμετέχοντες/ουσες και εμπλουτίζουν τα δεδομένα που συλλέγονται για τους/τις συντονιστές/στριες των εργαστηρίων)
- ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

WP1 Προετοιμασία Preparation

M1-M18
Δεκ 2021 – Μάιος 2022

Πλατφόρμα έργου και
συμμετοχική διαδικτυακή πύλη

Ανάλυση του status quo και των
στρατηγικών προοπτικών για την ανάπτυξη
RMA στα σχολεία

Βιογραφικό Ερωτηματολόγιο –
επιλογή δείγματος
2021-2022

Αναφορά Αποτελεσμάτων του
Βιογραφικού Ερωτηματολογίου

Εθνική και
Ευρωπαϊκή
Αναφορά

WP2

Management

M1-M36
Δεκ 2020 – Νοεμ. 2023

Outputs and Outcomes

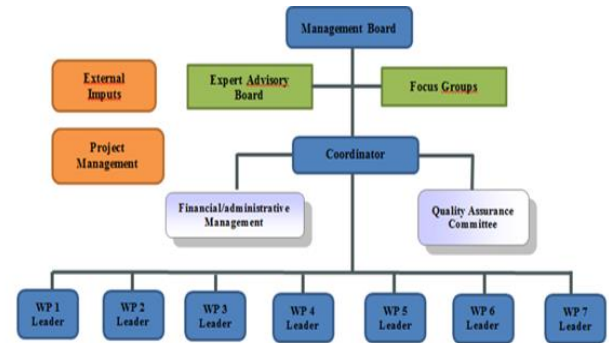
Partners bilateral agreements
March 2021

Εκπόνηση Τεκμηρίωσης Έργου και
Σχεδίου Εργασίας
Project planning matrix/ LF

Έγγραφα/ Reporting
documents

Συναντήσεις- Ημερίδες- Συνέδρια

TPMs and **Final conference**
March 2021 + Sept 2021 + January 2022 + June 2022 + March 2023 +
October 2023

WP3
**Defining and Piloting
the RM Model**

M13-M29
Δεκ 2021 – Απρ. 2023

**Εκπόνηση (Ανάπτυξη) του μοντέλου
REACT (Εγχειρίδιο)**

Elaboration of the REACT Model (Manual)

Οδηγίες για εργαστήρια RM

**Συμφωνία Εκπαιδευτικής
Κοινότητας**

**Αναφορά Αποτελεσμάτων
Ερωτηματολογίων**

Report on the results of the pre-testing and testing
of the questionnaire

**Εφαρμογή πιλοτικού προγράμματος
και Έρευνα σε επιλεγμένα σχολεία**

Αποτελέσματα πιλοτικού προγράμματος

Results of the pre-testing in the selected schools

WP4

Διασφάλιση Ποιότητας

Quality Assurance

M1-M36

Δεκ 2021 – Νοεμ. 2023

Outputs and Outcomes

Σχέδιο Διασφάλισης Ποιότητας

Δείκτες, Εργαλεία για την παρακολούθηση της ποιότητας Έργου

Quality Assurance Plan (indicators, tools for the Quality monitoring)

Αναφορές Διασφάλισης Ποιότητας

Quality Assurance Reports
Every 6 months

Quality Assurance

Project Execution

Focus is on process improvement

Quality Control

Monitoring & Controlling of Project

Purpose is to check and test that quality requirements are met

WP5 Αξιολόγηση Evaluation

M1-M36
Δεκ 2021 – Νοεμβ. 2023

Outputs and Outcomes

Πρωτόκολλο Αξιολόγησης Πλάνο και Σύνοψη

Evaluation Protocol – Evaluation
Plan and Compendium

Αναφορές Αξιολόγησης

Evaluation Reports
every 6 months

Βιβλιογραφική Επαναξιολόγηση

Bibliographic and document revision

Συλλογή και Ανάλυση Δεδομένων

Empirical data collection and data analysis

Οδηγίες για περαιτέρω Εφαρμογή και Διάχυση του REACT Model

Policy guidance for further sustainability and
exploitation of REACT Model

WP6 Dissemination

M1-M36
Δεκ 2021 – Νοεμβ. 2023

Σχέδιο Διάχυσης

Dissemination Plan

Ηλεκτρονική Υποδομή
υποστήριξης

«Πορτοφόλιο» Υλικού Διάχυσης

Portfolio of dissemination material: visual
identity and dissemination kit

Ενημερωτικά
φυλλάδια
E-newsletters (κάθε 6
μήνες)

Ενδιάμεσες και τελικές δραστηριότητες
διάδοσης

Intermediate and final dissemination activities

